

Az Európai Unió új tagországai

Cseh Köztársaság

Főbb adatok

Terület: 78 886 km²
Lakosság: 10,22 millió fő
Főváros: Prága (1,18 millió lakos) – 2002-as adat
További nagyobb városok: Brno, Ostrava, Plzeň
Hivatalos nyelv: cseh
Nemzetiségek: cseh (90,3%), morva (3,7%), szlovák (1,9%), lengyel, német, cigány
Vallások: katolikus, protestáns, ortodox

Politikai berendezkedés

Államforma: köztársaság
Törvényhozó testület: kétkamarás parlament: 200 fős képviselőház, 81 fős szenátus. Megbízatásuk négy évre szól, legutóbb 2002-ben tartottak választásokat. Három párt és kettő – két-két politikai erőt tömörítő – pártszövetség képviselteti magát a parlamentben. A kormánykoalíció vezető pártja a Cseh Szociáldemokrata Párt (CSSD)
Államelnök: Václav Klaus (2003 márciusa óta)
Miniszterelnök: Vladimír Spidla (2002 júliusa óta)

Földrajz

Természet: Az ország földrajzi szempontból két jellegzetes részre osztható: az erdővel borított Középhegységre és a lankás, dombos Morva-vidékre. Az ország gazdag ásványi forrásokban, amelyek a vulkáni tevékenység természetes maradványai. Híres a cseh fürdőkultúra is: legismertebb képviselője Karlovy Vary.
Legmagasabb pont: Sněžka (a Szudétákban található, 1603 m)
A legnagyobb természetes tó: Cerné Jezero
Jelentős folyók: Elba (Labe), Vltava (Moldva), Morva (Morava)

Gazdaság

Pénznem: cseh korona
Gazdasági növekedés: 2,8 százalékos (2002.)
Egy főre jutó nemzeti össztermék (GDP): 7130 euro
Infláció: 2 százalékos
Munkanélküliségi ráta: 10,1% (2004. február)
Havi átlagbér: 495 euro
A gazdaság összetétele szektorok szerint: szolgáltatás: 54,1%, ipar: 40,7%, mezőgazdaság: 5,2%
Főbb iparágak: nehézipar, textil-, bőripar, autógyártás, gépgyártás, vegyipar

Prága látképe a Károly-híddal

Rövid történelme

Latin elnevezését – Boiohaemum – a kelta eredetű, a területre a Kr.e. II. században érkezett bójokról kapta. A szláv, illetve cseh törzsek a népvándorlás során, az V. századtól érkeztek meg a mai Csehország területére. Az egységes állam, a kereszténység bevezetésének szimbólumává a Přemysl dinasztia uralkodója, I. (Szent) Vencel herceg vált, aki 921-től vezette a csehek, s akinek szobra Prágában, a történelmi Vencel téren ma is megtekinthető. A királyi címet 1198-ban I. Ottokár szerezte meg és ettől kezdve a cseh király egyike lett a német választófejedelmeknek.

A cseh történelem meghatározó eseménye a Jan Hus (Husz János) által vezetett huszita felkelés a XV. században. Sorsdöntő volt az 1618-ban kitört 30 éves háború, amelynek elvesztése után – egészen 1918-ig, az I. világháború végéig – Csehország a Habsburg Birodalom örökös tartománya lett. 1918-ban Csehszlovák Köztársaság néven új állam született, melynek első elnöke Tomas Masaryk lett. Csehország történelme ezután 75 éven keresztül összeforrt Szlovákiával. 1939-ben ugyan Hitler elfoglalta Csehországot és létrehozta a Cseh-Morva Protektorátust, Szlovákia pedig, a hitleri Németország gyámkodása alatt önállósodott, Csehszlovákia 1945 után újra helyreállt. Az önálló Csehország 1993-ban, az ország kettéválásával jött létre.

A cseh kultúra kiemelkedő egyéniségei

Irodalmárok: Jan Neruda (1834-1891), Karel Čapek (1890-1938), Jaroslav Hašek (1883-1923), az 1984-ben irodalmi Nobel-díjjal kitüntetett költő: Jaroslav Steifert (1901-1986), Bohumil Hrabal (1914-1997), Milan Kundera (1929-), Václav Havel (1936-) író, egykori köztársasági elnök.

Képzőművészek: Alfons Mucha (1860-1939), Vojtech Hynais (1854-1925), Antonín Slavíček (1870-1910), František Kupka (1871-1957) festők, Miroslav Barták (1938-) nemzetközi hírű kortárs grafikus, karikaturista.

Filmrendezők: Jiří Menzel (1938-), Miloš Forman (1932-).

Zeneszerzők: Antonín Dvořák (1841-1904), Bedřich Smetana (1824-1884), Leos Janáček (1854-1928).

Tudós: Jaroslav Heyrovský (1880-1967) kémiai Nobel-díjas 1959-ben.

Sportolók, egyéb hírességek: Martina Navratilova (1956-) a női teniszsport egyik legnagyobb alakja, Emil Zatopek (1922-2000) olimpiai bajnok hosszútávúfutó.

A prágai német nyelvű irodalom kiemelkedő alakjai: Franz Kafka (1883-1924), Franz Werfel (1890-1945), Rainer Maria Rilke (1875-1926) és Egon Ervin Kisch (1885-1948), „a száguldó riporter”.

Nemzeti ételek:

Krumplileves, sertéssült, krumpligombóccal és savanyú káposztával, gyümölcsös túrógombóc

Nyelv

A cseh nyelv a szláv nyelvcsalád része.

Nemzeti ünnep

Október 28.: a Csehszlovák Köztársaság 1918. október 28-ai kikiáltásának napja

Főbb adatok

Terület: 49 034 km²

Lakosság: 5,41 millió fő

Főváros: Bratislava (Pozsony) (447 000 lakos)

További nagyobb városok: Košice (Kassa), Žilina (Zsolna), Nitra (Nyitra), Prešov (Eperjes), Banská Bystrica (Besztercebánya)

Hivatalos nyelv: szlovák

Nemzetiségek: szlovák (85,7 százalék), magyar (9,6%), cigány (1,7%), cseh, morva, ruszin, ukrán, német, lengyel

Vallások: katolikus, evangélikus, ortodox, református

Politikai berendezkedés

Államforma: köztársaság

Törvényhozó testület: 150 fős parlament. Tagjainak megbízatása négy évre szól. Legutóbb 2002-ben tartottak választásokat. Hét párt képviselteti magát a parlamentben, köztük a Magyar Koalíció Pártja (MKP)

Államelnök: Ivan Gasparovic (2004 óta), miniszterelnök: Mikulás Dzurinda (1998 óta)

Földrajz

Természet: az ország földrajzát a Kárpátok vonulatai határozzák meg. Észak-nyugati, északi hegyeinél húzódik a határ Csehországgal és Lengyelországgal. Jelentősebb hegyei: a Magas- és Alacsony Tátra, Kis- és Nagy Fáttra, a Szlovák Érchegység. Az ország dél-nyugati része alföld.

Legmagasabb pont: Gerlachovský štít (Gerlachfalvi csúcs – 2655 m)

Jelentős folyók: Dunaj (Duna), Váh (Vág), Hron (Garam), Nitra (Nyitra)

Gazdaság

Pénznem: szlovák korona

Gazdasági növekedés: 4 százalék (2002.)

Egy főre jutó nemzeti össztermék (GDP): 4660 euro

Infláció: 8 százalék

Munkanélküliségi ráta: 18%

Havi átlagbér: 324 euro

A gazdaság összetétele szektorok szerint: szolgáltatás: 63,8%, ipar: 32,2%, mezőgazdaság: 4%

Rövid történelem

A szlovákokról, mint önálló etnikumról a történelem-

A Tátra hegyvonulata

könyvek a X. századtól kezdve beszélnek. A Morva Birodalom X. századi bukása után a szlovákok lakta terület a magyar királyok fennhatósága alá került. 1526 után a Magyar Királyságként jegyzett terület részeként Habsburg irányítás alá került. A XIX. század közepén felerősödtek a szlovák nemzeti érzelmek, ám az 1848-as magyar kormány sem a területi egység, sem a nyelvhasználat igényének nem adott teret. A kiegyezést követően a szlovákok lakta rész a magyar korona hatálya alá tartozott 1918-ig, majd az akkor alapított Csehszlovákia részévé vált. 1939-ben létrejött a náciakt kiszolgáló bábállam, a Tiso-féle Szlovák Köztársaság, majd a hitleri Németország vereségét követően, 1945 után a szlovákok lakta terület ismét Csehszlovákia része lett. Az 1990-es rendszerváltás után a szlovák vezetés egyre inkább az önállóságot szorgalmazta, míg nem 1992-ben Vladimír Meciar vezetésével kiváltak a szövetségi köztársaságból. A mostani Szlovákia 1993. január elsején alakult meg. Első miniszterelnöke Vladimír Meciar, első államfője Michal Kováč lett.

Kultúra

Az ország gazdag történelmi nevezetességekben: 70 múzeum, több mint 20 nagy képtár található benne, s 180 várat és közel 1200 kastélyt tekinthetnek meg az országot felkereső turisták.

Néhány ismert és történelmileg jelentős műemlék:

A dévényi kastély (Devin) – már 864-ben a fuldai kolostor egy dokumentumában említik Dovina néven.

A besztercebányai (Banská Bystrica) vár, amely már a XIX. században is állt

A betléri (Betliar) Andrassy-kastély

A trencsényi (Trencín) vár, amely Csák Máté, a középkori magyar oligarcha székhelye volt. (A várhegyen egyébként egy római kori felirat a II. légió germánok felett aratott 179-es győzelmét hirdeti.)

Híres még az országban található közel 300 fatemplom, amelyek közül megemlíthető a késmárki (Kežmarok) templom.

A szlovák kultúra kiemelkedő személyiségei:

Irodalmárok: Ján Hollý (1784-1849), akit az első szlovák íróként tartanak számon, Pavol Országh Hviezdoslav (1849-1921) és Ivan Krasko (1876-1958) költők, Milo Urban (1904-) Ladislav Mňačko (1919-), s az 1968-as „Prágai tavasz” után külföldre távozott, Klára Jarunková (1922-).

Képzőművészek: Miroslav Cipár (1935-) kortárs festő, grafikus; Jozef Jankovic (1937) kortárs szobrászművész

Zene: Viliam Figuš-Bystrý (1875-1937) zeneszerző

Sportolók, egyéb hírességek: Martina Hingis, világhírű teniszező, a világbajnok szlovák jégkorongcsapat.

Nyelv

A szlovák nyelv a szláv nyelvcsalád része. A szlovák irodalmi nyelv megalkotója Lúdvít Štúr. (Štúrovo – Párkány viseli a nevét).

Nemzeti ünnep

Augusztus 29, a szlovák nemzeti felkelés napja, szeptember 1, az alkotmány ünnepe.